

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 242/08-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. januára 2009 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka, zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť M. J., K., zastúpenej advokátkou JUDr. M. K., Advokátska kancelária, K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 220/1993 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 220/1993 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 220/1993 konať bez zbytočných prietáhov.

3. M. J. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 500 € (slovom šesťtisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť M. J. trovy konania v sume 335,19 € (slovom tristotridsaťpäť eur a devätnásť centov) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. M. K., Advokátska kancelária, K.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti M. J. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. mája 2008 doručená sťažnosť M. J., K. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej veci v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 220/1993.

V označenom konaní okresného súdu vystupuje sťažovateľka ako žalobkyňa, pričom predmetom tohto konania je jej návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva s príslušenstvom. Konanie začalo žalobným návrhom doručeným Mestskému súdu v Košiciach 25. februára 1992 a pôvodne bolo vedené pod sp. zn. 12 C 210/1992.

Po prijatí sťažnosti 12. augusta 2008 uznesením č. k. III. ÚS 242/08-15 na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 9. septembra 2008 predsedu okresného súdu, aby sa k sťažnosti vyjadril, aby zaslal predmetný súdny spis a aby oznámil, či súhlasí s upustením od ústneho

pojednávania vo veci. Vyjadrenie predsedu okresného súdu spolu s vyžiadaným súdnym spisom bolo ústavnému súdu doručené 30. septembra 2008.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol stručný prehľad úkonov vo veci:

„Návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva bol podaný na bývalom Mestskom súde v Košiciach. V podanom návrhu sa konštatuje, že žalovaní v 5. až 7. rade sú na neznámom mieste bez bližšieho zdôvodnenia, prečo je žalobkyňa takéhoto názoru. Súdny poplatok bol zaplatený až na základe výzvy súdu dňa 22. 1. 1993.

Dňa 8.4.1993 bol určený termín pojednávania na deň 27.4.1993 a uznesením z uvedeného dňa bolo žalovaným, ktorých pobyt nebol v žalobe označený, ustanovený opatrovník pre vytýčené pojednávanie. Pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito s tým, že sťažovateľke bola uznesením uložená povinnosť v lehote 14 dní písomne oznámiť súdu a pripojiť, že žalovaní v 5. až 7. rade sa nachádzajú na neznámom mieste.

Keďže v stanovenej lehote svoju povinnosť nespĺnila, bola na jej splnenie vyzvaná urgenciami v dňoch 25.10.2003 (správne zrejme malo byť 25. 10. 1993, pozn.), 10.5.1994 a 30.11.1994. Na žiadnu z týchto výziev nereagovala. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť bola rovnaká výzva zaslaná jej právnej zástupkyňi dňa 17.1.1995, ktorá prípisom zo dňa 24.2.1995 súdu oznámila, že sa obrátila na príslušný obvodný úrad v Košiciach za účelom zistenia žiadanej informácie. Po jej obdržaní ju súdu obratom doručí.

Dňa 10.3.1995 právna zástupkyňa sťažovateľky oznámila, že žiadaný úrad jej adresy vyššie uvedených žalovaných neoznámil, nakoľko neudala ich dátumy narodenia, nakoľko týmito údajmi nedisponuje.

Dňa 3.7.1995 bola právna zástupkyňa sťažovateľky opätovne vyzvaná na predloženie dôkazu, že žalovaní, o ktorých to v žalobe tvrdila, sú na neznámom mieste, pretože z jej strany predložený dôkaz (konštatovanie príslušného miestneho úradu) takúto skutočnosť neosvedčuje. Na uvedenú výzvu žiadnym spôsobom nereagovala.

Rovnaká výzva bola zasielaná dňa 28.1.1997, opäť bez akejkol'vek odozvy.

Zároveň bol zisťovaný pobyt týchto žalovaných cestou Mestského veliteľstva PZ SR v Košiciach.

Dňa 7.2.1997 došlo k zmene zákonnej sudkyne v konaní, ktorá v marci 1997 žiadala o zapožičanie spisov a predloženie ďalších listinných dokladov.

V mesiacoch apríl a júl 1997 žiadala konajúca sudkyňa Okresný súd Košice I o pripojenie súvisiaceho spisu. Ďalšie listiny boli žiadané v mesiacoch február a apríl 1998.

Dňa 20.4.1998 došlo k ďalšej zmene zákonného sudcu, ktorý v máji 1999 žiadal pripojenie spisu z Okresného súdu Košice I.

V marci 2000 bolo určené pojednávanie na 26.4.2000, ktoré sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito za účelom špecifikácie spôsobu, ako má byť vyporiadané spoluvlastníctvo k nehnuteľnosti zo strany právnej zástupkyne sťažovateľky v lehote 15 dní. Keďže svoju povinnosť v uznesení stanovenej lehote nesplnila, bola na jej splnenie vyzvaná dňa 22.6.2000. Žalobný petit na základe výzvy súdu upresnila dňa 25.7.2000.

Dňa 1.8.2000 bola daný pokyn pre doručenie upraveného návrhu žalovaným na vyjadrenie v lehote 15 dní. Vyjadrenia žalovaných boli súdom urgované v októbri 2000.

Uznesením zo dňa 5.3.2001 bola žalovaným v 4., 5. a 6. rade ustanovená opatrovníčka. Právny zástupca žalovaného v 1. rade bol vyzvaný na predloženie dokladov.

V auguste 2001 bol určený termín pojednávania na deň 31.10.2001. Pojednávanie bolo odročené za účelom nariadenia znaleckého dokazovania. Toto bolo nariadené uznesením zo dňa 15.8.2002. Dňa 3.9.2002 ustanovená znalkyňa oznámila, že žiada o vylúčenie podania znaleckého posudku, nakoľko je v príbuzenskom vzťahu s účastníkmi konania.

Dňa 9.6.2003 došlo po overení skutočností, tvrdených znalkyňou, k zmene ustanoveného znalca.

Dňa 26.11.2003 bol znalec urgovaný na predloženie znaleckého posudku, ktorý súdu doručil 19.12.2003. Dňa 12.1.2004 bol zaslaný na vyjadrenie účastníkom konania.

Uznesením zo dňa 16.4.2004 bolo rozhodnuté o znalečnom.

V mesiacoch február a jún 2004 boli doručené vyjadrenia k znaleckému posudku. Dňa 8.10.2004 podal písomné stanovisko aj ustanovený znalec. Toto podanie bolo následne doručené účastníkom konania.

V novembri 2004 bolo určené pojednávanie na deň 21.2.2005.

Pojednávanie sa uskutočnilo a bolo odročené na neurčito za účelom oznámenia o výsledku mimosúdnej dohody v lehote 30 dní.

Výsledok mimosúdnej dohody účastníkmi oznámený nebol, preto bol v máji 2005 určený termín pojednávania na 10.10.2005. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom znaleckého dokazovania s tým, že právnym zástupcom účastníkov konania a účastníkom konania bola uložená povinnosť, aby v lehote 15 dní v písomnej forme oznámili, aké konkrétne otázky majú byť zadané ustanovenému znalcovi.

Účastníci konania, resp. ich právni zástupcovia súdom stanovenú lehotu nedodržali, preto boli na splnenie povinnosti vyzvaní urgenciou zo dňa 8.11.2005 a opakovane 13.1.2006 a 13.2.2006.

Stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľky bolo súdu doručené až 20.2.2006 a následne zaslané i znalcovi, ktorý v konaní vypracúval znalecký posudok.

Dňa 13.4.2006 bol zo strany sťažovateľky podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením zo dňa 9.5.2006. V dôsledku podaného odvolania bol spis dňa 15.6.2006 predložený na rozhodnutie odvolaciemu súdu, na ktorom sa nachádzal do 31.8.2006, kedy bol vrátený s rozhodnutím, ktorým bolo odvolanie odmietnuté. Uznesenie tunajšieho súdu nadobudlo právoplatnosť dňa 21.9.2006.

Dňa 29.9.2006 predložil zákonný sudca spis opätovne Krajskému súdu v Košiciach z dôvodu vznesenej námietky zaujatosti zo strany žalobkyne. Spis bol tunajšiemu súdu vrátený dňa 5.1.2007.

Následne bol určený termín pojednávania na deň 29.3.2007.

Termín tohto pojednávania bol zrušený a novou zákonnou sudkyňou určený na 29.10.2007. Na tomto pojednávaní bol vyhlásený rozsudok, ktorý bol zo strany sťažovateľky napadnutý odvolaním. Po vykonaní úkonov potrebných pred predložením spisu odvolaciemu súdu bol tento tomuto súdu doručený 31.1.2008.

Dňa 12.3.2008 bol spis vrátený tunajšiemu súdu s rozhodnutím, ktorým bol rozsudok nášho súdu zrušený a vec vrátená na ďalšie konanie.

V súčasnosti je vo veci určený termín pojednávania na deň 24.11.2008.“

Poukazom na citovanú chronológiu úkonov súdu i účastníkov konania predseda okresného súdu uviedol, že aj keď „dĺžka predmetného konania je značná a neštandardná i

v podmienkach enormne zaťažených súdov, medzi ktoré možno zaradiť i tunajší súd“, za takúto dĺžku konania *„z veľkej časti ... zodpovedá samotná sťažovateľka, ktorej povinnosťou bolo v zmysle platných zákonných ustanovení označiť účastníkov konania tak, aby im bolo možné doručiť žalobný návrh ... Keďže pri podaní žaloby si sťažovateľka svoju zákonnú povinnosť nesplnila, bola na ňu súdom opakovane vyzývaná v intervaloch vyššie uvedených. Na výzvy nereagovala, čím už v prvých obdobiach po podaní žaloby sama spôsobovala prieťahy v konaní.“*. Predseda okresného súdu tiež poukázal na nedostatočnú súčinnosť sťažovateľky pri špecifikácii spôsobu vyporiadania spoluvlastníctva i na *„ignorovanie povinnosti uloženej súdom na predloženie otázok súdnemu znalcovi“*.

Predseda okresného súdu zhodnotil, že *„i pri konštatovaní určitých prieťahov i zo strany tunajšieho súdu, nie je potrebné a spravodlivé priznať sťažovateľke požadované finančné zadostučinenie“*. V závere svojho vyjadrenia vyjadril súhlas na konanie o podanej sťažnosti bez ústneho pojednávania.

Súdny spis okresného súdu týkajúci sa predmetnej veci sa od 9. januára 2009 nachádza na ústavnom súde a ústavný súd zistil, že vec nie je v čase rozhodovania právoplatne skončená.

Právna zástupkyňa sťažovateľky reagovala na základe výzvy z 30. septembra 2008 na vyjadrenie predsedu okresného súdu podaniami doručenými ústavnému súdu 3. novembra 2008 a 7. novembra 2008, v ktorých vyjadrila súhlas s rozhodnutím o sťažnosti bez ústneho pojednávania. Zdôraznila, že *„zdôvodňovanie ... dĺžky konania ... enormným zaťažením miestne príslušného okresného súdu je ... neprípustné a uvedené zaťaženie súdu nemôže byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní“*. Sťažovateľka sa domnieva, že z hľadiska dĺžky konania niet žiadnych skutočností, ktoré by bolo možné pričítať na jej ťarchu, pretože jej správanie *„bolo po celý čas aktívne“*.

K problému presnej identifikácie miesta trvalého pobytu niektorých účastníkov konania sťažovateľka uviedla, že *„využila iba právne inštitúty, ktoré mi poskytuje platný právny poriadok, len som nebola ochotná suplovať prácu zákonných sudcov“*. Podľa jej názoru mal okresný súd *„postupovať z úradnej povinnosti podľa § 29 ods. 2 O. s. p.,*

a ustanoviť účastníkom na neznámom mieste opatrovníka. O ustanovení opatrovníka rozhodol zákonný sudca až dňa 5.3.2001, teda po deviatich rokoch od začiatku konania ...“.

Ďalej sťažovateľka vo svojom stanovisku k otázke konkretizácie žalobného návrhu na vyporiadanie podielového spoluvlastníctva zdôraznila, že návrh spôsobu vyporiadania *„obsahovala už žaloba zo dňa 24.2.1992. V tom čase som nemala k dispozícii, ani znalecký posudok na dom, z ktorého by bolo zrejmé, či prichádza do úvahy reálne rozdelenie nehnuteľnosti, ani geometrický plán na pozemok, ktorý súd nemá k dispozícii doposiaľ, lebo nekonal a nekoná sústredene a efektívne.“.*

Pokiaľ išlo o výtku predsedu okresného súdu smerujúcu k neplneniu povinností uložených okresným súdom z dôvodu nariadeného znaleckého dokazovania, sťažovateľka poukázala *„na tú skutočnosť, ktorá je okresnému súdu známa, že dňa 6.6.2006 som vzniesla námietku zaujatosti voči sudcovi Dr. Č., a požiadala som súd, aby jestvujúci znalecký posudok, z dôvodu pochybností o jeho odbornosti a spôsobilosti znalca, bol preskúmaný znalcom z odboru stavebníctva - statiky, ktorý by vedel kompetentne odpovedať na otázky uložené súdom. Naposledy som takýto návrh, na doplnenie dokazovania, podala dňa 29.10.2007, kedy súd nepovažoval za potrebné sa týmto mojim procesným návrhom ani zaoberať.“.*

Napokon sťažovateľka uzavrela, že nenesie *„žiadny podiel na neprimeranom trvaní konania ...“.*

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby v zásade neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre splnenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval (III. ÚS 154/06, I. ÚS 76/03).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo, alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup okresného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

Základnými kritériami na hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci (II. ÚS 26/95). Predmetné konanie vedené okresným súdom, v rámci ktorého namieta sťažovateľ zbytočné prietahy, možno hodnotiť ako konanie, ktoré po právnej stránke nie je zložité, priebeh dokazovania však môže so sebou priniesť väčšiu časovú náročnosť na objasnenie skutočného stavu veci. Ide o občianskoprávny spor, ktorého cieľom je rozhodnúť o zrušení a následnom vyporiadaní podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti. Cieľom dokazovania v predmetnom súdnom konaní je zistenie, či sú splnené podmienky zrušenia podielového spoluvlastníctva zakotvené v § 142 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), zistenie prípadných dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 142 ods. 2 Občianskeho zákonníka a napokon zistenie skutočností rozhodných pre prípadný spôsob vyporiadania podielového spoluvlastníctva. Takéto objasňovanie skutočného stavu veci nemôže podľa názoru ústavného súdu pri vhodnej voľbe dôkazných prostriedkov za žiadnych okolností spôsobiť v konaní komplikácie, ktoré budú mať za následok trvanie sporu takmer 17 rokov.

Pri posudzovaní druhého kritéria používaného na hodnotenie prípadných zbytočných prietahov v konaní ústavný súd zistil, že spomalenie priebehu predmetného konania v jeho úvodnej fáze bolo predovšetkým spôsobené v dôsledku zisťovania, či sú splnené podmienky na ustanovenie opatrovníka trom odporcom v konaní. Predseda okresného súdu poukázal na uloženie povinnosti sťažovateľke na pojednávaní konanom 26. apríla 1993, aby predložila dôkazy, *„že účastníci v 5. 6. 7. rade (neskôr v 4. až 6. rade – pozn.) sa nachádzajú na neznámom mieste“* (č. 1. 12). Vzhľadom na to, že sťažovateľka tejto výzve nevyhovela ani po viacerých urgenciách, mala spôsobiť predĺženie konania v jeho počiatkovej fáze.

Ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu zistil, že okresný súd po tom, ako sťažovateľka nesplnila povinnosť jej uloženú, zisťoval skutočnosti rozhodné pre použitie ustanovenia § 29 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) sám prostredníctvom výziev adresovaných Mestskému veliteľstvu Policajného zboru 3. júla 1995 a 28. januára 1997. Na základe reakcií na tieto výzvy bolo od 19. februára 1997 zrejmé, že pobyt dvoch odporcov je

neznámy. Zároveň bolo oznámené miesto trvalého pobytu odporcu vo 4. rade. Okresný súd potom ustanovil odporcom vo 4. až v 6. rade opatrovníka uznesením z 5. marca 2001.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno zisťovanie skutočností rozhodných pre ustanovenie opatrovníka účastníkovi konania, ktorého pobyt nie je známy, presúvať na účastníka konania spôsobom, aký využil žalovaný súd. Tento záver vyplýva z účelu sledovaného ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku umožňujúcimi súdu ustanoviť opatrovníka. Účelom totiž nie je iba zabrániť spomaleniu priebehu konania z dôvodu neznámeho pobytu niektorých účastníkov konania, ale aj zabezpečiť účinnú právnu ochranu takým účastníkom spočívajúcu v možnosti ustanoveného opatrovníka realizovať procesné úkony smerujúce k ochrane ich práv a právom chránených záujmov. Záver ústavného súdu potvrdil i samotný postup okresného súdu, keď napokon sám zisťoval prípadné miesto pobytu odporcov vo 4. až v 6. rade a na základe svojich zistení im potom ustanovil opatrovníka.

Ústavný súd po preskúmaní vyžiadaného súdneho spisu zistil, že sťažovateľke možno pričítať spomalenie súdneho konania v obdobiach, na ktoré poukázal predseda okresného súdu. Išlo o dvojmesačné obdobie po uplynutí lehoty 15 dní na špecifikáciu spôsobu ňou navrhovaného vyporiadania podielového spoluvlastníctva po uskutočnenom pojednávaní 26. apríla 2000 do 25. júla 2000, keď na základe výzvy okresného súdu žalobný petit upresnila. Taktiež išlo o obdobie štyroch mesiacov po uplynutí lehoty 15 dní po pojednávaní 10. októbra 2005 až do 20. februára 2006, keď sťažovateľka po viacerých urgenciách okresného súdu doručila svoje stanovisko, v ktorom sformulovala otázky pre súdneho znalca.

Ústavný súd sa napokon pri posudzovaní druhého kritéria zamerlal na námietku predsedu okresného súdu, že sťažovateľka po zrušení medzitýmneho rozsudku okresného súdu a vrátení veci na ďalšie konanie sama predlžuje konanie návrhmi na doplnenie dokazovania formou znaleckého posudku (č. l. 243). Ústavný súd tu poukazuje na ustanovenie § 120 ods. 1 druhej vety OSP, podľa ktorého súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Okresný súd teda nie je povinný akceptovať všetky dôkazné návrhy sťažovateľky, ale len tie, ktoré prispievajú k objasneniu skutočného stavu

do tej miery, že bude možné vo veci rozhodnúť. Ak okresný súd tento svoj postup v odôvodnení meritórneho rozhodnutia dostatočne odôvodní, potom jeho postupu sťažovateľka nebude môcť nič vyčítať. Tvrdenie predsedu okresného súdu o predlžovaní konania v dôsledku ďalších dôkazných návrhov sťažovateľky tak ústavný súd hodnotí ako nedôvodné.

Z podkladov tvoriacich prílohy sťažnosti i z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka adresovala 22. júna 2007 predsedovi okresného súdu sťažnosť na postup súdu. Ústavný súd považuje takúto sťažnosť za právny prostriedok, ktorý sťažovateľke účinne poskytuje na ochranu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Postup okresného súdu ako tretie kritérium na posúdenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zhodnotil ústavný súd ako postup, ktorý vykazoval zbytočné prieťahy.

Za postup vadný z hľadiska rešpektovania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd považuje obdobie od pojednávania uskutočneného 26. apríla 1993 až do 3. júla 1995 (viac ako dva roky a dva mesiace). Vymedzené obdobie sa vyznačovalo viacerými výzvami a urgenciami konajúceho súdu adresovanými sťažovateľke i jej právnej zástupkyňi, aby bola splnená povinnosť uložená sťažovateľke na pojednávaní 26. apríla 1993. Ústavný súd tieto výzvy a urgencie nepovažuje za úkony žalovaného súdu smerujúce k nastoleniu právnej istoty sťažovateľky ako účastníka konania. Dôvodmi sa ústavný súd zaoberal v časti odôvodnenia tohto nálezu týkajúcej sa druhého kritéria slúžiaceho na hodnotenie postupu všeobecného súdu z pohľadu dodržiavania základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy. Výsledkom tohto postupu okresného súdu bolo, že opatrovník pre účastníkov s neznámym miestom pobytu bol ustanovený až uznesením okresného súdu z 5. marca 2001.

Okresný súd po doručení odpovede Mestského veliteľstva Policajného zboru 14. júla 1995 na výzvu okresného súdu nevykonal vo veci žiadny úkon až do 28. januára 1997,

keď opätovne adresoval Mestskému veliteľstvu Policajného zboru výzvu na oznámenie adres niektorých účastníkov konania vystupujúcich na strane odporcu (viac ako jeden rok a 6 mesiacov). Po odpovedi dožiadaného policajného orgánu doručenej mu 19. februára 1997 okresný súd vykonal ďalší úkon až doručením výzvy orgánu správy katastra 9. februára 1998, ktorou žiadal o zaslanie výpisu z listu vlastníctva týkajúceho sa predmetnej nehnuteľnosti (jeden rok nečinnosti). Okresný súd potom, ako mu 14. mája 1998 orgán správy katastra doručil výpis zo žiadaného listu vlastníctva, nariadil pojednávanie vo veci 2. marca 2000 (viac ako jeden rok a deväť mesiacov).

Po predložení požadovaných listín v apríli 2001 okresný súd uskutočnil pojednávanie vo veci 31. októbra 2001, čo spôsobilo šesťmesačný prietah v konaní. Následne po uvedenom pojednávaní, ktorého záverom bol názor okresného súdu o potrebe znaleckého dokazovania, bol znalec ustanovený uznesením okresného súdu z 15. augusta 2002, teda po viac ako deviatich mesiacoch. Ustanovená znalkyňa 3. septembra 2002 doručila okresnému súdu oznámenie o svojom vzťahu k účastníkom konania, pričom okresný súd jej až 5. marca 2002 doručil výzvu na konkretizáciu skutočností zakladajúcich jej vzťah k účastníkom konania (6 mesiacov). Znalkyňa na výzvu reagovala podaním doručeným okresnému súdu 7. marca 2003, pričom tento po 3 mesiacoch, 9. júna 2003, uznesením zmenil ustanoveného znalca.

Po uskutočnenom znaleckom dokazovaní a po doručení stanoviska znalca okresnému súdu 8. októbra 2004, okresný súd uskutočnil pojednávanie 21. februára 2005 (viac ako 4 mesiace).

Takmer päťmesačnou nečinnosťou sa vyznačovalo aj obdobie od 24. mája 2005, keď okresný súd zistil, že pokus o mimosúdne urovanie sporu nebol úspešný, do pojednávania vo veci uskutočneného 10. októbra 2005.

Okresný súd 27. februára 2007 nariadil pojednávanie na 29. marec 2007. Toto pojednávanie však bolo 1. marca 2007 odročené na neurčito a pojednávanie sa uskutočnilo až 29. októbra 2007 (osem mesiacov).

Po vrátení spisu okresnému súdu zo súdu odvolacieho a po odpovediach účastníkov konania doručených mu v máji 2008 na základe jeho výzvy sa pojednávanie vo veci uskutočnilo 24. novembra 2008, teda po 6 mesiacoch.

Ústavný súd tak zistil, že na celkovej dĺžke konania takmer 17 rokov [z toho 4 mesiace sa spis okresného súdu nachádzal na Krajskom súde v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v dôsledku odvolaní podaných sťažovateľkou] sa okresný súd neodôvodnenou nečinnosťou podieľal v rozsahu 10 rokov a 4 mesiace. Takáto dĺžka nečinnosti konajúceho súdu jednoznačne zakladá právomoc ústavného súdu vysloviť porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov. Na celkovej dĺžke konania sa sťažovateľka podieľala neplnením povinností uložených jej okresným súdom iba v rozsahu 6 mesiacov.

Ústavný súd poukazuje i na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prieťahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa obrátil na súd (II. ÚS 64/99). To znamená, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva podľa čl. 48 ods. 2, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (I. ÚS 17/99, II. ÚS 33/99). Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je teda organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, jednak v § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 OSP, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní. Nerešpektovanie týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku môže v okolnostiach konkrétneho súdneho konania znamenať neefektívny a nesústreďený postup konajúceho súdu, a tým aj porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

V postupe okresného súdu ústavný súd identifikoval aj obdobia charakterizované nesústredenosťou a neefektívnosťou. Išlo predovšetkým o už dvakrát v tomto náleze analyzované obdobie od 26. apríla 1993 do 3. júla 1995, keď sa činnosť okresného súdu obmedzila iba na vyzývanie sťažovateľky a jej právnej zástupkyne na predloženie dôkazov o tom, že pobyt označených odporcov je neznámy.

Okresný súd až do augusta 1997 adresoval Okresnému súdu Košice I viacero výziev na doručenie spisu sp. zn. 16 C 36/1993 na nahliadnutie, pretože odporca v 1. rade na pojednávaní 26. apríla 1993 uviedol, že toto konanie sa týka tých istých účastníkov i toho istého predmetu. Požadovaný spis bol napokon 11. augusta 1997 okresnému súdu na nahliadnutie doručený, ten však napriek tomu aj v roku 1999 a v roku 2000 adresoval výzvy na zaslanie uvedeného spisu Okresnému súdu Košice I (č. l. 43 a 48). Takýto postup rovnako svedčí o neefektívne postupu žalovaného súdu.

Neefektívnym a nesústredeným postupom okresného súdu bolo aj predloženie sťažovateľkinej námietky zaujatosti konajúceho sudcu krajskému súdu 29. septembra 2006. Krajský súd vrátil vec okresnému súdu s tým, že vec mu bola predložená bezdôvodne, pretože sťažovateľka „*bližšie nezdôvodnila dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený ...*“ (č. l. 199). V dôsledku tohto bezdôvodného postupu okresného súdu došlo k predĺženiu konania o viac ako tri mesiace.

Konanie v predmetnej veci ústavný súd kvalifikuje ako konanie vykazujúce prietahy relevantné z hľadiska čl. 48 ods. 2 ústavy. Z predmetného súdneho spisu vyplýva, že na vzniku a pretrvávaní nepriaznivého a nežiaduceho stavu týkajúceho sa dĺžky konania vo veci vedenej okresným súdom majú rozhodujúci podiel viaceré nedostatky v činnosti tohto súdu, tak ako boli uvedené v odôvodnení tohto rozhodnutia. To viedlo k zbytočným prietahom v konaní. V okolnostiach posudzovaného prípadu ústavný súd taktiež konštatuje, že otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným prietahom v konaní (III. ÚS 14/00).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2

ústavy i práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené v 1. bode výroku tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Sťažovateľka v petite svojej sťažnosti navrhla takéto rozhodnutie, preto ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľky garantovaného jej čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení vzal do úvahy najmä charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľky, jej správanie počas predmetného konania a aj tú skutočnosť, že ústavný súd vo veci zistil porušenie základného práva.

Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk, čo po prepočte konverzným kurzom predstavuje sumu 16 596,96 €. Ústavný súd v okolnostiach posudzovaného prípadu berúc do úvahy už uvedené kritériá považuje za primerané priznať sťažovateľke sumu 6 500 € (bod 3 výroku nálezu).

Pri určovaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou JUDr. M. K. Advokátka vykonala v roku 2008 tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) a stanovisko zo 6. novembra 2008. Podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) prislúcha ako základná tarifa podľa ustanovení § 11 ods. 2 vyhlášky 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 19 076 Sk za úkony v roku 2008), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2008 odmenu v sume 3 176 Sk. K tejto sume bolo potrebné pripočítať režijný paušál za tri úkony právnej pomoci, teda trikrát 190 Sk. Spolu náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje podľa vyhlášky sumu 10 098 Sk, a preto ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov v sume 335,19 € (bod 4 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný zaplatiť ju na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2009